

Błażej Łyszczarz

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
Wydział Nauk o Zdrowiu
Katedra Zdrowia Publicznego
blazej@cm.umk.pl

Zofia Wyszkowska

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
Wydział Nauk o Zdrowiu
Katedra Zdrowia Publicznego
zofia.wyszkowska@cm.umk.pl

REGIONALNE ZRÓŻNICOWANIE WZROSTU GOSPODARCZEGO I DOCHODÓW W POLSCE

Streszczenie: Celem opracowania było zbadanie zależności między zróżnicowaniem terytorialnym dochodów a wzrostem gospodarczym w polskich województwach w latach 2002-2011. W celu pomiaru nierówności w dochodach w poszczególnych województwach zastosowano ważony współczynnik zmienności przeciętnych wynagrodzeń w powiatach poszczególnych województw. Wyniki badania jednoznacznie wskazują, że istnieje silna zależność między poziomem rozwoju gospodarczego, mierzonym PKB per capita, a terytorialnym zróżnicowaniem dochodów. Regiony charakteryzujące się silniejszą polaryzacją dochodów cechuje jednocześnie wyższy poziom PKB *per capita*. Mniej istotne zależności łączą dynamikę PKB *per capita* i zróżnicowanie wynagrodzeń. Istnieją pewne przesłanki pozwalające sądzić, że polaryzacja dochodów w regionach sprzyja ich bardziej dynamicznemu wzrostowi gospodarczemu, zależności te jednak podlegają silnym i różnokierunkowym zmianom w czasie.

Słowa kluczowe: nierówności dochodowe, wzrost gospodarczy, analiza regionalna.

Wprowadzenie

Identyfikacja czynników oddziałujących na dynamikę wzrostu gospodarek i kwantyfikacja tego wpływu pozostają jednym z najważniejszych problemów ekonomii. W ostatnich latach można zaobserwować rosnące zainteresowanie oddziaływaniem nierówności dochodowych na poziom i dynamikę produkcji. W związku z obecnym kryzysem gospodarczym rewizji podlegają poglądy na temat proefektywnościowego charakteru polaryzacji dochodów i majątku¹. Związki między nie-

¹ Nawet instytucje znane z liberalnego podejścia do polityki gospodarczej zdają się rewidować swoje stanowisko na kwestię nierówności, redystrybucji i ich wpływu na dynamikę gospodar-

równościami dochodowymi a wzrostem gospodarczym nie ograniczają się przy tym do scharakteryzowanej wyżej zależności. Przedmiotem nie mniejszego zainteresowania jest relacja odwrotna, opisana wpływem poziomu dynamiki gospodarczej na nierówności dochodowe, czy też szerzej – społeczne. Celem niniejszego artykułu jest zbadanie współzależności między dyspersją dochodów a dynamiką gospodarki Polski przy zastosowaniu danych o charakterze regionalnym.

Biorąc pod uwagę terytorialne zróżnicowanie poziomu rozwoju gospodarczego, Polska jest krajem charakteryzującym się znaczną polaryzacją regionalną. Dane OECD wskazują, że podregion² o najniższym produkcie krajowym brutto (PKB) *per capita* w Polsce osiąga poziom produkcji na poziomie zaledwie 51% średniej dla kraju; podregion o najwyższym poziomie PKB na osobę cechuje natomiast wartość o 85% wyższa w porównaniu ze średnią. Tylko pięć spośród 30 krajów OECD charakteryzuje się wyższą rozpiętością regionalną wielkości produkcji³. Polska znajduje się również wśród krajów o największej rozpiętości dynamiki regionalnego wzrostu gospodarczego spośród krajów rozwiniętych gospodarczo. W latach 1990-2005 rozpiętość średniorocznego tempa zmian PKB w polskich podregionach wahała się między 1,5%, a 7,6% i tylko w Korei Południowej oraz Meksyku zróżnicowanie między najszybciej i najwolniej rozwijającymi się regionami było większe⁴.

W niniejszym opracowaniu podjęto próbę zbadania czy te rozpiętości w poziomie i dynamice PKB są powiązane z nierównościami dochodów w ujęciu regionalnym.

Praca składa się z czterech części: wstępu, teoretycznego zarysu zależności między nierównościami dochodowymi a wzrostem gospodarczym, analizy wyników empirycznych oraz podsumowania zawierającego wnioski z badania.

1. Nierówności dochodowe i wzrost gospodarczy – ujęcie teoretyczne

Zależności pomiędzy nierównościami dochodowymi i wzrostem gospodarczym pozostają przedmiotem żywego zainteresowania ekonomii oraz polityki gospodarczej od połowy lat 50. XX w., a więc daty publikacji artykułu S. Kuz-

---

czą. Stanowisko takie zaprezentowali niedawno np. ekonomiści publikujący pod auspicjami Międzynarodowego Funduszu Walutowego. Por. J.D. Ostry, A. Berg, Ch.G. Tsangarides: *Redistribution, inequality, and growth*. IMF Staff Discussion Note 14/02, 2014.

² Podregion to jednostka klasyfikacji statystycznej odpowiadająca poziomowi NUTS 3 w klasyfikacji jednostek terytorialnych UE i poziomowi TL3 w statystyce OECD. Liczba podregionów w Polsce wynosi 66.

³ OECD: *OECD Regions at a Glance 2013*. OECD Publishing, Paris 2013, s. 75.

⁴ *Ibid.*, s. 57.

netsa⁵, inicjującego ogólnoswiatową debatę w tym obszarze. Autor ten na podstawie przeprowadzonych badań sformułował wnioski znane w literaturze jako hipoteza Kuzneta. Zgodnie z nią wzrost gospodarczy i nierówności są ze sobą powiązane tak, że ich odwzorowanie na dwuwymiarowym układzie współrzędnych tworzy krzywą o kształcie odwróconej litery U. Innymi słowy, przy niskim poziomie dochodów w gospodarce nierówności rosły, co było spowodowane transferem zasobów pracy z sektora rolniczego do sektora przemysłowego. Zmiana struktury zatrudnienia w kierunku zwiększenia udziału pracowników przemysłowych wiązała się ze wzrostem ich średnich dochodów, co skutkowało wzrostem polaryzacji dochodów⁶. W gospodarce o wyższym poziomie dochodów i coraz wyższym odsetku pracujących w przemyśle, następował z kolei spadek podaży pracowników w sektorze rolniczym, co prowadziło do wzrostu ich wynagrodzeń i – w konsekwencji – zmniejszenia nierówności powstałych na niższym poziomie rozwoju⁷.

Ten prosty mechanizm podlegał w trakcie ostatniego półwiecza licznym weryfikacjom empirycznym i modyfikacjom teoretycznym. W związku z faktem, że niniejsze opracowanie ma charakter empiryczny i z uwagi na wymogi jego zwięzłości, nie przedstawiono rozwoju myśli i przeglądu badań w zakresie związków między nierównościami dochodowymi a wzrostem gospodarczym. Wątki te można odnaleźć w bogatej literaturze przedmiotu, także polskiej⁸.

⁵ S. Kuznets: *Economic growth and income inequality*. „American Economic Review” 1955, Vol. 45, No. 1, s. 1-28.

⁶ S. Pérez-Moreno: *An assessment of the causal relationship between growth and inequality in Spanish regions*. „European Planning Studies” 2009, Vol. 17, No. 3, s. 399; E. Mikula: *Wzrost gospodarczy a nierówności dochodowe – wzajemne sprzężenia. Ujęcie teoretyczne*. W: *Teoretyczne aspekty gospodarowania*. Red. D. Kopcińska. Wydawnictwo Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2005, s. 10.

⁷ Ibid.

⁸ Por. choćby: R. Ezcurra: *Does income polarization affect economic growth? The case of the European regions*. „Regional Studies” 2009, Vol. 43, No. 2, s. 267-285; K. Deininger, L. Squire: *Economic growth and income inequality: reexamining the links*. „Finance & Development” 1997, Vol. 34, s. 38-41; H. Gurgul, Ł. Lach: *The impact of regional disparities on economic growth*. „Operations Research and Decisions” 2011, Vol. 21, No. 2, s. 17-43; E. Soszyńska: *Instytucjonalne i inne uwarunkowania relacji wzrost gospodarczy a nierówności społeczne*. „Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy” 2009, z. 15, s. 474-502; W. Przychodzeń: *Zróżnicowanie dochodów a wzrost w gospodarkach posocjalistycznych*. „Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy” 2008, z. 12, s. 365-378; P. Kumor: *Wpływ zbyt małych i zbyt dużych nierówności płac na wzrost gospodarczy*. „Wiadomości Statystyczne” 2010, nr 3, s. 23-39; Ł. Jabłoński: *Wzrost gospodarczy czy ograniczanie nierówności dochodowych w Polsce?* „Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy” 2004, z. 4, s. 107-119.

2. Metoda i dane

W badaniu przeanalizowano zależności między zróżnicowaniem dochodów a poziomem rozwoju gospodarczego i dynamiką wzrostu gospodarczego. Analiza została przeprowadzona na podstawie danych regionalnych (powiatowych⁹ i wojewódzkich) z lat 2002-2011.

Analiza zróżnicowania dochodów opiera się na obliczeniu zmienności przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto w powiatach znajdujących się w poszczególnych województwach. Miarą zmienności jest ważony liczbą ludności w powiatach współczynnik zmienności obliczony zgodnie ze wzorem wykorzystywanym w badaniach regionalnych przez OECD:

$$CV = \frac{1}{\bar{y}_i} \left\{ \sum_{j=1}^N \left[(y_{i,j} - \bar{y}_i)^2 \left(\frac{p_{i,j}}{p_i} \right) \right] \right\}^{\frac{1}{2}}$$

gdzie $y_{i,j}$ jest wartością wynagrodzenia w j -tym powiecie i -tego województwa; $\bar{y}_i$ jest średnim wynagrodzeniem w i -tym województwie; $p_{i,j}$ oraz p_i są odpowiednio wielkością populacji j -tego powiatu i i -tego województwa¹⁰. Wazony współczynnik zmienności jest względną miarą dyspersji niezależną od wartości zmiennej, może więc być stosowany do porównań nierówności w wymiarze czasowym¹¹, co umożliwia jego zastosowanie w niniejszej analizie mającej charakter dynamiczny.

Poziom rozwoju gospodarczego i tempo wzrostu gospodarczego zmierzono stosując typową miarę wykorzystywaną w tego typu badaniach, czyli produkt krajowy brutto (PKB) na osobę w ujęciu realnym (ceny stałe; 2010 = 100).

Wszystkie wykorzystane dane statystyczne pochodzą z Banku Danych Lokalnych GUS¹².

⁹ Ze zbioru danych wyłączono powiaty wałbrzyski oraz m. Wałbrzych, dla których wartości analizowanych zmiennych podlegały w badanym okresie zmianom spowodowanym przekształceniem organizacji terytorialnej (Wałbrzych w 2003 r. przestał być miastem na prawach powiatu i wszedł w skład powiatu wałbrzyskiego, od 2013 r. jest natomiast ponownie miastem na prawach powiatu).

¹⁰ OECD: *OECD regions at a glance 2009*. OECD Publishing, Paris 2009, s. 192.

¹¹ Ibid.

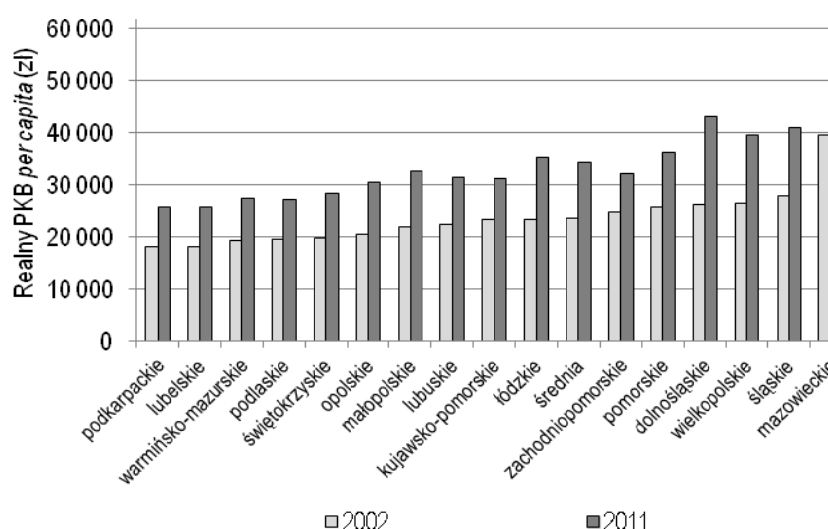
¹² GUS: Bank Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl (dostęp: 30.12.2014).

3. Wyniki

Analizę zależności między terytorialnym zróżnicowaniem wynagrodzeń a wzrostem gospodarczym poprzedzono analizą jakościową i dynamiczną badanych zjawisk. Przeanalizowano kolejno: poziom i dynamikę PKB w regionach; zależności między poziomem PKB a wzrostem gospodarczym, poziom i dynamikę terytorialnego zróżnicowania dochodów w województwach oraz zależności między dyspersją dochodów a poziomem rozwoju gospodarczego i wzrostem gospodarczym.

3.1. Poziom i dynamika PKB w województwach

Wstępem do badania współzależności między nierównościami dochodowymi a wzrostem gospodarczym jest analiza poziomu realnego PKB *per capita* w województwach w skrajnych latach badanego okresu (rys. 1).

Rys. 1. Realny PKB *per capita* w województwach w latach 2002 i 2011

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS.

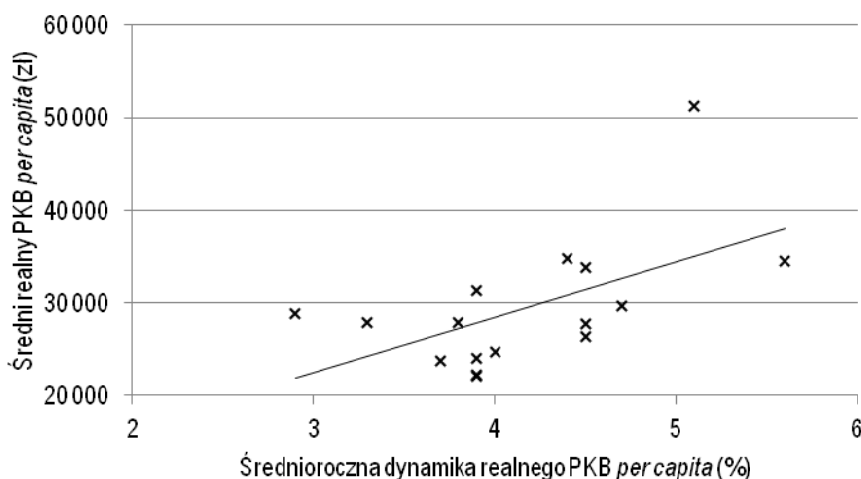
Województwa uporządkowano według rosnących wartości PKB na osobę w 2002 r. Wykres wskazuje na zróżnicowanie tempa wzrostu gospodarczego w regionach. W badanym dziesięcioletnim okresie najszybciej przeciętny realny PKB rósł w województwach dolnośląskim (wzrost o 63,9%), mazowieckim (56,6%) i łódzkim (50,9%), natomiast najniższą dynamiką w tym zakresie charak-

teryzowały się województwa zachodniopomorskie (wzrost o 29,4%), kujawsko-pomorskie (34,2%) i podlaskie (38,8%). W efekcie w 2011 r. ranking województw ułożony na podstawie rosnącego PKB na osobę zmienił się w porównaniu z 2002 r.; trzy wspomniane województwa o najwyższej dynamice wzrostu gospodarczego wyprzedziły pod względem rozwoju gospodarczego kilka innych.

3.2. Zależności między poziomem PKB a wzrostem gospodarczym

Z porównania PKB w analizowanej dekadzie wynika, że najszybszy wzrost gospodarczy nastąpił w regionach, których stolicami są największe miasta Polski (pięć województw o najwyższym wzroście gospodarczym to regiony, których stolice są pięcioma największymi miastami). Wskazuje to na fakt, że istnienie silnych i dużych ośrodków metropolitalnych wspiera wzrost gospodarczy, natomiast regiony, których stolicami są mniejsze miasta odstają *in minus* pod względem dynamiki wzrostu gospodarczego.

Interesujące wnioski płyną również z badania zależności między średnioroczną dynamiką realnego PKB a średnim poziomem PKB w analizowanym dziesięcioletnim okresie. Zaobserwowaną zależność można uznać za umiarkowanie silną i istotną; współczynnik korelacji Pearsona r_{xy} wynosi 0,561 i jest istotny na poziomie istotności wynoszącym 0,05. Zależność tę uwidacznia odłożenie obu zmiennych na układzie współrzędnym (rys. 2).

Uwagi: Dynamikę PKB obliczono z zastosowaniem średniookresowego indeksu łańcuchowego dla lat 2002-2011; wielkość PKB *per capita* jest wartością średnią dla lat 2002-2011.

Rys. 2. Zależność między dynamiką PKB a poziomem PKB

Źródło: Ibid.

Przeprowadzona powyżej analiza wskazuje na istnienie istotnych różnic w dynamice PKB między regionami oraz na istnienie zależności między poziomem rozwoju gospodarczego a dynamiką wzrostu gospodarczego. W dalszej części opracowania dokonano próby oszacowania zależności między terytorialnym zróżnicowaniem dochodów w województwach a poziomem rozwoju gospodarczego i dynamiką wzrostu PKB.

3.3. Poziom i dynamika terytorialnego zróżnicowania dochodów

Współczynnik zmienności obrazujący zróżnicowanie wynagrodzeń w powiatach poszczególnych województw w analizowanym okresie przyjmuje wartości wskazujące na znaczną różnorodność w zakresie rozkładu dochodów w regionach (tab. 1).

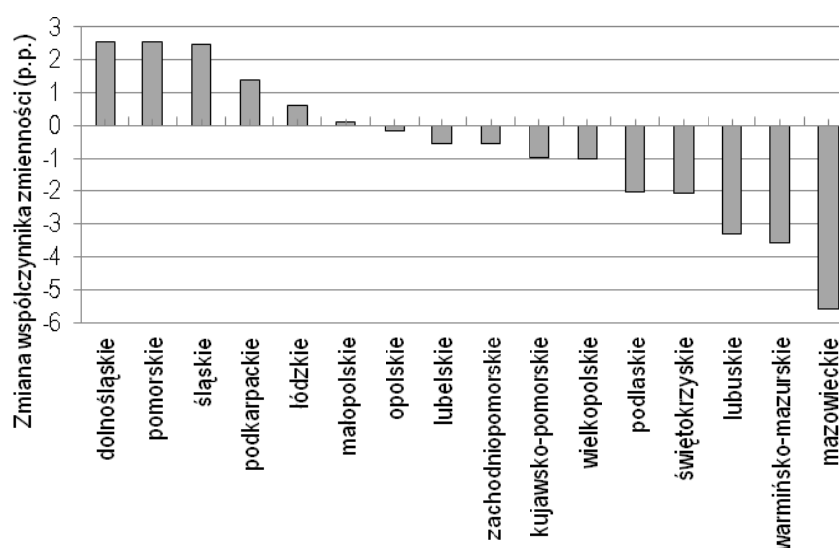
Tabela 1. Stopień zróżnicowania poziomu wynagrodzeń w województwach w latach 2002-2011 mierzony współczynnikiem zmienności na poziomie powiatów

Województwo	Wartość współczynnika zmienności (%)									
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Lódzkie	17,7	16,9	19,2	18,2	17,2	16,7	16,5	16,5	17,6	18,3
Mazowieckie	36,2	36,7	36,5	37,0	37,6	37,2	36,7	33,3	31,4	30,6
Małopolskie	13,9	12,2	13,8	14,3	15,2	14,8	14,3	13,9	13,7	14,0
Śląskie	18,7	17,5	18,7	19,6	19,1	18,4	18,7	19,1	18,4	21,1
Lubelskie	14,8	14,4	14,5	15,3	14,7	14,4	15,0	14,9	14,4	14,3
Podkarpackie	6,8	7,1	7,4	7,7	8,1	8,1	9,1	8,9	8,9	8,2
Podlaskie	9,8	10,0	10,4	10,6	10,9	9,8	9,6	8,8	8,0	7,8
Świętokrzyskie	9,7	9,7	9,0	8,4	8,4	8,1	8,3	8,2	7,3	7,7
Lubuskie	9,5	9,8	9,8	9,6	10,1	9,6	8,2	7,8	7,2	6,2
Wielkopolskie	17,4	17,5	17,8	18,6	18,0	17,4	17,6	17,0	16,9	16,4
Zachodniopomorskie	14,0	14,4	14,5	15,8	15,9	15,4	15,6	15,2	14,2	13,4
Dolnośląskie	19,0	19,6	21,5	24,0	24,2	24,9	23,6	22,6	22,5	21,6
Opolskie	11,8	11,8	11,6	11,2	11,5	11,6	12,6	11,8	12,0	11,6
Kujawsko-pomorskie	11,8	12,1	12,5	12,7	13,1	13,1	13,0	12,1	10,7	10,9
Pomorskie	17,5	17,2	18,4	20,6	20,9	21,2	21,3	20,7	19,5	20,0
Warmińsko-mazurskie	14,1	14,1	12,8	12,8	13,4	13,1	11,7	11,7	11,1	10,5
Średnia	15,2	15,1	15,5	16,0	16,2	15,9	15,7	15,2	14,6	14,5

Uwagi: W obliczeniach zastosowano ważony współczynnik zmienności według wzoru zamieszczonego w punkcie „Metoda i dane” niniejszego artykułu. Wyższa wartość współczynnika oznacza wyższą zmienność wynagrodzeń między powiatami w danym województwie.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS.

Najwyższym zróżnicowaniem w zakresie wynagrodzeń między powiatami charakteryzowało się województwo mazowieckie, w którym współczynnik zmienności w 2011 r. kształtował się na poziomie 30,6%. Innymi województwami cechującymi się relatywnie wysoką dyspersją dochodów były dolnośląskie, śląskie i pomorskie. Najniższym zróżnicowaniem w zakresie badanej cechy charakteryzowały się natomiast województwa lubuskie, świętokrzyskie, podlaskie i podkarpackie. Biorąc natomiast pod uwagę dynamikę zjawiska, zwraca uwagę fakt, że w latach 2002-2011 większość województw zanotowała zmniejszenie zróżnicowania terytorialnych nierówności w zakresie wynagrodzeń (rys. 3).

Uwagi: p.p. – punkty procentowe.

Rys. 3. Zmiana wartości współczynnika zmienności wynagrodzeń w latach 2002-2011

Źródło: Ibid.

W dziesięciu województwach odnotowano spadek wartości ważonego współczynnika zmienności wynagrodzeń, przy czym spadek ten był najwyższy w województwie mazowieckim, charakteryzującym się jednocześnie najsilniejszym zróżnicowaniem wynagrodzeń. Sytuacja Mazowsza jest przy tym dość specyficzna, gdyż pozostałe regiony o silnym zróżnicowaniu dochodów, tj. Pomorze, Dolny Śląsk i Śląsk, charakteryzowały się wyraźnym wzrostem nierówności w badanej dekadzie.

3.4. Zależności między zróżnicowaniem dochodów a poziomem rozwoju gospodarczego oraz wzrostem gospodarczym

Ostatnim etapem analizy empirycznej jest zbadanie zależności między terytorialnym zróżnicowaniem poziomu wynagrodzeń w poszczególnych województwach a wielkością PKB *per capita* oraz dynamiką tego wskaźnika. Zależności te dla poszczególnych lat przedstawiono w tab. 2 i 3.

Tabela 2. Zależności między zmiennością wynagrodzeń a dynamiką realnego PKB *per capita*

2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
0,013	-0,018	0,535	0,441	0,016	-0,256	0,501	0,684	0,481

Uwagi: Liczby stanowią wartości współczynnika korelacji Pearsona między ważonym współczynnikiem zmienności wynagrodzeń a dynamiką PKB *per capita* w województwach.

Źródło: Ibid.

Wartości współczynnika korelacji między terytorialnymi nierównościami wynagrodzeń i dynamiką PKB na osobę wskazują, że trudno w tym przypadku wskazać jednoznaczną zależność, gdyż wyniki znacznie różnią się pomiędzy poszczególnymi latami analizy; nie zarysowuje się ponadto trend o stałym – rosnącym bądź malejącym – kierunku (tab. 2). W dwóch pierwszych latach analizy (2003 i 2004) zależność między oboma zmiennymi jest praktycznie niezauważalna, natomiast w dwóch kolejnych latach (2005 i 2006) wartości współczynnika korelacji sięgają 0,535 i 0,441, sugerując istnienie dodatniej i relatywnie silnej zależności między badanymi zmiennymi. Zależność taka oznaczałaby, że wyższe zróżnicowanie wynagrodzeń w województwach jest powiązane z wyższą dynamiką wzrostu gospodarczego. Następne dwa lata analizy (2007 i 2008) przeczą jednak tak sformułowanemu wnioskowi. Znaczącą i dodatnią zależność zaobserwowano natomiast ponownie w latach 2009-2011, przy czym w 2010 r. wartość współczynnika korelacji zbliżyła się do poziomu 0,7, co stanowi silną zależność.

Niejednoznaczność zaobserwowanej zależności i jej silne zróżnicowanie w czasie nie pozwala na wyciągnięcie jednoznacznych wniosków dotyczących związku między wewnątrzwojewódzkim zróżnicowaniem wynagrodzeń a dynamiką PKB na osobę w regionach Polski. Zwraca jednak uwagę fakt, że w większości analizowanych lat zaobserwowano dodatnią zależność między rozwarstwieniem wynagrodzeń a dynamiką wzrostu gospodarczego.

Wnioski te są również ważne przy zastosowaniu zmiennych z opóźnieniami o 1, 2 lub 3 lata; wartości współczynników korelacji między oboma zmiennymi w przypadku zastosowania takiej analizy wrażliwości zmieniają się tylko w niewielkim stopniu¹³.

¹³ Z uwagi na wymogi zwięzłości, tu jak i w dalszej części opracowania, wyników analizy wrażliwości nie zaprezentowano; można je uzyskać od autorów pracy.

Zdecydowanie bardziej jednoznaczne wnioski płyną z analizy współzależności między powiatowym zróżnicowaniem wynagrodzeń w województwach a poziomem PKB w województwach (tab. 3).

Tabela 3. Zależności między zmiennością wynagrodzeń a poziomem realnego PKB *per capita*

2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
0,917	0,932	0,914	0,913	0,930	0,923	0,915	0,901	0,899	0,895

Uwagi: Liczby stanowią wartości współczynnika korelacji Pearsona między ważonym współczynnikiem zmienności wynagrodzeń a poziomem PKB *per capita* w województwach.

Źródło: Ibid.

W tym przypadku zaobserwowano silną zależność między zmiennymi; w większości analizowanych lat współczynnik korelacji między nimi przekracza 0,9, a w latach 2010-2011 jest tylko nieznacznie niższy. Tak wysoka korelacja wskazuje, że zróżnicowanie dochodów jest silnie powiązane z poziomem rozwoju gospodarczego. Ponownie wniosek ten jest niezależny od zastosowania opóźnień (o 1-3 lata) w stosunku do obu analizowanych zmiennych.

Podsumowanie

W obliczu spowolnienia gospodarczego zależności między nierównościami dochodowymi a wzrostem gospodarczym i poziomem rozwoju gospodarczego stają w centrum wielu dyskusji na temat funkcjonowania gospodarek i współczesnych społeczeństw. W niniejszym artykule podjęto próbę ich identyfikacji przy zastosowaniu danych dla polskich regionów z lat 2002-2011. Wyniki analizy empirycznej jednoznacznie wskazują na istnienie związków między poziomem rozwoju gospodarczego a terytorialnym rozwarstwieniem wynagrodzeń. Regiony, które charakteryzują się silniejszą polaryzacją dochodów pomiędzy powiatami wchodzącymi w ich skład, cechują się jednocześnie wyższym poziomem PKB na osobę. Tak jednoznacznej zależności nie zaobserwowano pomiędzy dynamiką PKB *per capita* a terytorialną dyspersją wynagrodzeń w województwach. Istnieją wprawdzie pewne przesłanki pozwalające sądzić, że polaryzacja dochodów w regionach sprzyja ich szybszemu wzrostowi gospodarczemu, związki te jednak podlegają silnym i różnokierunkowym zmianom w czasie.

Przeprowadzona analiza pozwoliła również na sformułowanie kilku innych interesujących wniosków.

Po pierwsze, najszybszą dynamiką wzrostu gospodarczego charakteryzowały się te województwa, których stolicami były najludniejsze miasta Polski, odznaczające się największą koncentracją aktywności gospodarczej. Po drugie, dy-

namika wzrostu gospodarczego w badanej dekadzie była wyższa w regionach o wyższym poziomie PKB. Po trzecie, województwami o największym rozwarstwieniu wynagrodzeń między powiatami są jednocześnie te, które charakteryzują się wysokim poziomem rozwoju gospodarczego, tj. mazowieckie, śląskie, dolnośląskie i pomorskie. Najniższe zróżnicowanie cechuje natomiast województwa Polski Wschodniej: podkarpackie, podlaskie i świętokrzyskie, a także lubuskie, które są regionami o relatywnie niskim poziomie i dynamice PKB.

Powyższe wnioski skłaniają do akceptacji twierdzenia, że w Polsce mamy w ostatnich latach do czynienia z rosnącą polaryzacją poziomu wzrostu gospodarczego. Regiony uboższe dekadę temu do dziś nie nadrobiły zaległości gospodarczych w stosunku do województw rozwijających się najszybciej, a dystans rozwojowy między największymi miastami i pozostałymi obszarami rośnie. W podsumowaniu można więc stwierdzić, że istnieją przesłanki pozwalające na stwierdzenie, że wyższy poziom terytorialnych nierówności dochodowych w Polsce w okresie badanego dziesięciolecia (2002-2011) sprzyjał wzrostowi gospodarczemu regionów.

Warto jednak dodać, iż ekonomiczna perspektywa oceny funkcjonowania regionów nie jest jedyną godną oceny ze społecznego punktu widzenia. Współcześnie w dyskursie naukowym i publicznym coraz większe znaczenie przypisuje się nie tyle wpływowi nierówności na dynamikę wzrostu gospodarczego, co na funkcjonowanie społeczeństw w innych niż *stricte* ekonomiczne wymiarach. R. Wilkinson i K. Pickett zwrócili niedawno uwagę na fakt, że wyższe nierówności dochodowe są istotnym czynnikiem oddziałującym negatywnie na takie sfery funkcjonowania społeczeństw, jak: poziom zaufania społecznego, zaburzenia psychiczne (w tym alkoholizm i narkomanie), trwanie życia i umieralność niemowląt, otyłość, wyniki edukacyjne, przedwczesne ciążę, zabójstwa, przonizację i mobilność społeczną¹⁴.

Literatura

- Deininger K., Squire L.: *Economic growth and income inequality: reexamining the links*. „Finance & Development” 1997, Vol. 34.
- Ezcurra R.: *Does income polarization affect economic growth? The case of the European regions*. „Regional Studies” 2009, Vol. 43, No. 2.
- Gurgul H., Lach Ł.: *The impact of regional disparities on economic growth*. „Operations Research and Decisions” 2011, Vol. 21, No. 2.

¹⁴ R. Wilkinson, K. Pickett: *Duch równości. Tam gdzie panuje równość, wszystkim żyje się lepiej*. Czarna Owca, Warszawa 2011, s. 35.

- Jabłoński Ł.: *Wzrost gospodarczy czy ograniczanie nierówności dochodowych w Polsce?* „Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy” 2004, z. 4.
- Kumor P.: *Wpływ zbyt małych i zbyt dużych nierówności płac na wzrost gospodarczy.* „Wiadomości Statystyczne” 2010, nr 3.
- Kuznets S.: *Economic growth and income inequality.* „American Economic Review” 1955, Vol. 45, No. 1.
- Mikuła E.: *Wzrost gospodarczy a nierówności dochodowe – wzajemne sprzężenia. Ujęcie teoretyczne.* W: *Teoretyczne aspekty gospodarowania.* Red. D. Kopcińska. Wydawnictwo Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2005.
- OECD: *OECD Regions at a Glance 2009.* OECD Publishing, Paris 2009.
- OECD: *OECD Regions at a Glance 2013.* OECD Publishing, Paris 2013.
- Ostry J.D., Berg A., Tsangarides Ch.G.: *Redistribution, inequality, and growth.* IMF Staff Discussion Note 14/02, 2014.
- Pérez-Moreno S.: *An assessment of the causal relationship between growth and inequality in Spanish regions.* „European Planning Studies” 2009, Vol. 17, No. 3.
- Przychodzeń W.: *Zróżnicowanie dochodów a wzrost w gospodarkach posocjalistycznych.* „Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy” 2008, z. 12.
- Soszyńska E.: *Instytucjonalne i inne uwarunkowania relacji wzrost gospodarczy a nierówności społeczne.* „Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy” 2009, z. 15.
- Wilkinson R., Pickett K.: *Duch równości. Tam gdzie panuje równość, wszystkim żyje się lepiej.* Czarna Owca, Warszawa 2011.

REGIONAL DISPARITIES OF ECONOMIC GROWTH AND INCOMES IN POLAND

Summary: The purpose of the paper was to investigate the relationship between territorial income disparities and economic growth in Polish regions (*województwo*) in years 2002-2011. For the purpose of measuring income disparities, the weighted coefficient of variation of average remuneration in counties (*powiat*) located in particular regions was used. The results clearly indicate that there is strong correlation between level of economic development measured by per person GDP and territorial income disparities. Regions characterized by higher income polarization are at the same time those with higher per capita GDP. Less significant relationship characterizes the dynamics of per capita GDP and income disparities. The reasons were found that allow to conclude that higher income dispersion in the regions favours more dynamic economic growth, though the relationship is highly instable in time.

Keywords: income inequalities, economic growth, regional analysis.